

Nr 301.

Av herr Ericsson i Sörsjön, *angående avskiljande från den s. k. lapplandslagens tillämpningsområde av enskildas skogar i Särna och Idre socknar.*

Under arbetet med avvittringen i Norrland började så småningom den åsikten göra sig gällande, att staten borde förbehålla sig viss kontroll över det sätt, på vilket de enskilda hushållade med de skogstillgångar, som åt dem upplåtos. Dessa åsikter fingo ett uttryck i kungl. förordningen den 29 juni 1866 angående dispositionsrätten över skogen å vissa skattehemman, i vilken förordning stadgades, att vid upplåtelser efter sagda dag av skattehemman, uppkomna av nybyggen, skulle hemmanets ägare utan utsyning få blott till husbehov använda skogen. Avverkning till försäljning skulle få ske endast efter utsyning och stämpling av vederbörande skogstjänsteman, och skulle sådan utsyning blott få verkställas i den omfattning, som med bevarande av skogens framtida bestånd kunde ske.

När dessa bestämmelser kommo till, hade avvittringen redan genomförts i större delen av Norrland med undantag av de båda nordligaste länens lappmarker. Förordningens stadganden blevo därför, utom lappmarkerna, endast gällande beträffande ett relativt litet antal spridda hemman i de olika länen, de sedermera benämnda s. k. ströhemmanen. När avvittringen sedermera, enligt 1873 års stadga, skulle påbörjas i lappmarkerna, föreskrevs i denna stadga, att ägare av frälse- och skattehemman samt lägenheter skulle beträffande dispositionsrätten till den dem vid avvittringen tilldelade skogen vara underkastade samma bestämmelser och inskränkningar, som meddelats i den ovan omnämnda förordningen av år 1866. Under förarbetena till 1873 års avvittringsstadga uttalades dessutom tydligt, att motiven till de inskränkningar i nyttjanderätten till skogen, som sålunda föreskrevs, voro att söka i det förhållandet, att man beträffande dessa nordliga trakter fruktade, att ovarsamma avverkningar skulle äventyra skogarnas framtida bestånd. Det var sålunda i viss mån nutidens skogslagstiftningssynpunkter, som redan vid denna tid gjorde sig gällande för ifrågavarande trakter.

Genom ett kungl. brev den 27 juni 1879 angående avvittring och storskifte i Särna socken med Idre kapellag i Kopparbergs län bestämdes, att jordägarna därstädes ej skulle äga vidsträcktare dispositionsrätt över den skiftade skogen, än som stadgades i ovannämnda 1866 års förordning.

Enligt förslag, utarbetat av den s. k. norrländska skogsvårdskommittén i dess betänkande år 1912, blev lappmarkslagen vid 1915 års riksdag re-

viderad och ersattes med kungl. förordningen den 18 juni 1915 angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden. Denna revision av lappmarkslagstiftningen rubbade icke det principiella i 1866 års förordning, nämligen utsyningstvånget, utan hade till syfte att lappmarkslagen skulle på ett bättre sätt kunna motsvara skogsvårdens krav. Oppositionen mot statens avverkningspolitik å lappmarkshemmanen, som redan 1881 börjat göra sig gällande, avtog emellertid icke efter tillkomsten av 1915 års förordning utan kan fastmera under det sista decenniet sägas hava tilltagit.

Sammanlagda skogsmarksarealen för de under lappmarkslagen lydande skogarna utgjorde enligt kungl. domänstyrelsens förvaltningsberättelse för år 1920 3 024 533 hektar. Av denna areal belöper å skogar inom lappmarken den ojämförligt största delen eller 2 529 912 hektar, d. v. s. 84 procent, å de utanför lappmarken befintliga s. k. ströhemmanen tillhopa 398 076 hektar, d. v. s. 13 procent samt å inom Särna och Idre socknar befintliga skattehemmansskogar inalles 96 545 hektar, d. v. s. endast 3 procent. Medräknas endast den inom lappmarkslagens giltighetsområde belägna produktiva skogsmarken uppgår denna till inalles 1 821 405 hektar, varav belöper å skogar inom lappmarken 1 518 649 hektar, d. v. s. 84 procent, å ströhemmanen 243 891 hektar, d. v. s. 13 procent samt å enskilda skogar i Särna och Idre socknar 58 865 hektar, d. v. s. 3 procent. Fördelningen mellan produktiv skogsmark och impediment synes sålunda vara mycket likformig inom de olika grupperna.

Enligt en av kommissionslantmätaren Wilhelm Pettersson — i samband med storskiftets avslutande år 1894 i Särna socken med Idre kapellag — år 1895 utgiven beskrivning hade vid storskiftet skogsmarken i dåvarande Särna socken med Idre kapellag (numera Särna och Idre socknar) fördelats på följande sätt beträffande den produktiva skogsmarksarealen:

Till fördelning jordägarna emellan.....	57 935 hektar eller 23 %		
(skattehemmansskogar)			
» besparingsskog	29 619	»	» 12 »
» allmänna skogar och undantag	159 880	»	» 65 »

Såsom framgår av dessa siffror, intaga skattehemmansskogarna i Särna och Idre socknar dels en obetydlig del (3 procent) av lappmarkslagens giltighetsområde, dels ock en förhållandevis liten del (12 procent) av den totala produktiva skogsmarksarealen i Särna och Idre socknar. Enligt 1928 års fastighetstaxering disponera aktiebolagen inalles 32 035 hektar eller 55 procent av den produktiva skogsmarken å skattehemmansskogarna i Särna och Idre socknar. Dessa bolag äro de fyra för sina skogsvårdande åtgärder väl kända trävarubolagen Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag, Korsnäs Sågverks Aktiebolag, Kopparbergs och Hofors Sågverks Aktiebolag samt Trävaruaktiebolaget Dalarne.

Oppositionen mot lappmarkslagen har riktat sig icke blott mot själva huvudprincipen i lagen, d. v. s. utsyningstvånget utan i lika hög grad mot det sätt, på vilket lagen tillämpats. De i avverkningsplanerna beräknade och fastställda avverkningsbeloppen hava i regel varit för små, så att realisationstiden för de gamla och överåriga, i stor utsträckning skadade bestånden blivit för lång, varigenom skogens ändamålsenliga föryngring äventyrats och träden kvalitativt försämrats. De virkeskvantiteter, som utstämplats vid varje utsyning — i regel avseende tre årsutsyningar — äro dessutom i och för sig alltför små för att på ett ekonomiskt sätt kunna avverkas eller avsättas. Skogslagstiftningen å utom lapplandslagens giltighetsområde stående enskilda skogar har slutligen i och med tillkomsten av 1903 års och sedermera 1923 års skogsvårdslagar kommit att utveckla sig på ett ändamålsenligare sätt, än som förutsågs vid tidpunkten för tillkomsten av 1866 års förordning.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 december 1923 väckte kungl. domänstyrelsen förslag om vissa ändringar i lappmarkslagen, avseende utsynings- tvångets och uthållighetsprincipens bibehållande men införande i lappmarkslagen av krav på reproduktionsåtgärder i huvudsaklig överensstämmelse med motsvarande föreskrifter i 1923 års skogsvårdslag. Med ledning av denna skrivelse jämte avgivna yttranden över densamma blev frågan om ändring av lappmarkslagen föremål för beredning inom kungl. jordbruksdepartementet, vid vilken utredning dåvarande hovrättsrådet Tor Sjöfors biträdde. Den proposition, som i anledning av denna utredning av Kungl. Maj:t avgavs till 1927 års riksdag, blev dock av riksdagen avlagen.

Jämlikt nådigt bemyndigande uppdrog sedermera chefen för kungl. jordbruksdepartementet den 2 september 1927 åt vissa personer att såsom sakkunniga inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag rörande ändrad lagstiftning för under lappmarkslagen lydande skogar. Den 15 november 1928 avgåvo dessa sakkunniga ett första förslag, avseende att bestämmelserna i 1915 års förordning icke längre skulle äga tillämpning å de s. k. ströhemmanen, utan att dessa skogar i stället fr. o. m. den 1 maj 1930 skulle underställas 1923 års allmänna skogsvårdslag. Kungl. Maj:ts på de sakkunnigas förslag avfattade proposition till 1929 års riksdag blev även av riksdagen bifallen.

Skattehemmansägarna i Särna och Idre socknar, som med största intresse avvaktat de sakkunnigas första utlåtande och förslag, mottogo detta de sakkunnigas förslag å ena sidan med glädje såsom varande det första grundskottet mot lappmarkslagen men å andra sidan med stor besvikelse, därför att förslaget om överförande till allmänna skogsvårdslagen av de s. k. ströhemmanen icke — såsom hemmansägarna väntat — även omfattade den relativt ringa arealen skattehemmansskogar i Särna och Idre socknar. Under de sakkunnigas studieresa under försommaren 1928 å dessa senare skogar hade nämligen en praktiskt taget enhällig hemmans-

ägareopinion uttalat en fast förväntan om ett förslag i sådan riktning beträffande skattehemmansskogarna i Särna och Idre socknar oberoende av utredningen om lappmarkslagens eventuella avlyftning från skogarna i den egentliga lappmarken.

Redan i mars 1927 i samband med avgivande av Kungl. Maj:ts proposition till 1927 års riksdag med förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, vilken proposition, som redan nämnts, blev av riksdagen avslagen, hade Särna och Idre skattehemmansägare i en underdånig skrivelse till Konungen givit uttryck åt sina synpunkter och önskemål ifråga om gällande skogslagstiftning å skattehemmansskogarna i Särna och Idre socknar. Skrivelsen ifråga var undertecknad av större delen av socknarnas enskilda jordägare eller av icke mindre än 85 procent av det sammanlagda jordtalet av i enskild ägo i de båda socknarna befintlig jord. Se bilaga 1.

De allra flesta av de motiv, som föranlett 1927 års skogssakkunniga att föreslå lappmarkslagens avlyftande från de s. k. ströhemmanen, lära enligt vårt förmenande kunna tillämpas på ett motsvarande förslag beträffande skattehemmansskogarna i Särna och Idre socknar. I detta hänseende bör först erinras om det yttrande, som de därtill utsedda ombuden för hemmansägarna i Särna och Idre socknar den 18 januari 1929 avgåvo till länsstyrelsen i Kopparbergs län rörande sakkunnigeförslaget ifråga om de s. k. ströhemmanen. Se bilaga 2.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län, som inhämtat yttranden även från Kopparbergs läns landstings förvaltningsutskott, Kopparbergs läns hushållnings-sällskaps förvaltningsutskott och skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län, avgav den 1 februari 1929 anbefallt utlåtande över de sakkunnigas ifrågasvarande förslag till förordning om inskränkning i kungl. förordningen den 18 juni 1915, varvid länsstyrelsen intet hade att erinra beträffande förevarande författningsförslag annat än att — enligt länsstyrelsens uppfattning — ett överförande av skogarna även inom Särna och Idre socknar från lappmarkslagen till allmänna skogsvårdslagen icke borde medföra någon risk för försämrad skogsvård i dessa skogar och icke heller ett förödande av skogskapitalet (bil. 4). I stället talade enligt länsstyrelsen mycket för att ett sådant överförande skulle komma att stimulera de enskilda skogsägarnas intresse för en förbättrad skogsvård. Då stora skogs- och fjällområden vore belägna norr om motsvarande områden i Särna och Idre socknar men söder om de egentliga lappmarksskogarna, ansåg sig länsstyrelsen slutligen böra hemställa om, att de för närvarande under lappmarkslagen hörande skogarna inom Särna och Idre socknar jämväl undantoges från lappmarkslagens giltighetsområde.

Enligt vår mening böra följande synpunkter och förhållanden ytterligare stödja den uppfattning, som kommit till uttryck dels i hemmansägarnas egen manifestation, dels i länsstyrelsens i Kopparbergs län ovan refererade

utlåtande rörande överförande av skattehemmansskogarna i Särna och Idre socknar från lappmarkslagen till 1923 års allmänna skogsvårdslag.

Vi få härvid först erinra om jordbruksutskottets uttalande vid 1927 års riksdag i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition i ämnet (jordbruksutskottets utlåtande nr 63), däri det heter:

»Vid sitt ställningstagande till förevarande spörsmål utgår utskottet från den principiella uppfattningen, att en särslagstiftning av här ifrågavarande art icke bör till sin reella innebörd göras strängare eller till giltighetsområdet vidare än som för tillgodoseende av det därmed avsedda syftet kan anses vara nödvändigt. I antydda avseenden kunna enligt utskottets mening framställas berättigade erinringar även mot det nu framlagda lagförslaget. Utskottet får till en början erinra, att då riksdagen 1923 behandlade den allmänna skogsvårdslagen, riksdagen uttalade sig för den uppfattningen, att vissa utanför lappmarkerna belägna skogar under lappmarkslagen borde överföras från lappmarkslagen till den allmänna skogsvårdslagen. Därvid underströks särskilt den synpunkten, att det givetvis i och för sig vore ägnat att medföra olägenheter i olika avseenden, att fastigheter med särskilda skogslagsbestämmelser funnes inspridda här och var inom ett område, där i övrigt andra sådana lagbestämmelser tillämpades. De skäl, som tidigare anförts för en inskränkning i förevarande lagstiftnings giltighetsområde, synas utskottet under de senaste åren hava vunnit i styrka, närmast på grund av det ökade skogliga intresse från de enskilda skogsägarnas sida, som på ett glädjande sätt kommit till synes vid tillämpningen av den nya skogsvårdslagen. Den uppfattningen torde därför hava blivit alltmera allmän, att den princip om 'frihet under ansvar', varpå skogsvårdslagen psykologiskt är byggd, befunnits vara av stort värde i skogsvårdshänseende. Även i övrigt torde erfarenheten ha visat, att denna lag i allmänhet väl uppfyller de förhoppningar, som ställts på densamma. Icke minst torde det hava visat sig, att lagens restriktiva bestämmelser — ifråga om avverkning i svårföryngrad skog m. m. — kunnat på ett verksamt sätt tillämpas. Vid sådant förhållande måste de olägenheter, som äro förbundna med den alltigenom på tvång byggda lappmarkslagen, komma att framstå i skärpt dager särskilt vad angår därunder lydande utom lappmarkerna belägna skogar. Detta framhålles ock med styrka i de motioner, vari helt eller delvis yrkas avslag å propositionen, ävensom i de från ägare av under lappmarkslagen lydande skogar till utskottet överlämnade inlagor. Det torde icke heller kunna förnekas, att åtskilliga av de anmärkningar, som från rent skogliga och ekonomiska synpunkter riktas mot den nuvarande lappmarkslagen, äga reellt fog, och dessa anmärkningar synas i viktiga delar bibehålla sin giltighet även beträffande det föreliggande lagförslaget. Det ligger sålunda i sakens natur, att det enligt lagförslaget under alla förhållanden obligatoriska utsynings-tvånget med dess ofrånkomligt stela former måste lägga hinder i vägen

för önskvärd anpassning av skogsbruket efter såväl ekonomiska förhållanden och konjunkturlägen som skogsvårdens krav. Även om — såsom visserligen i propositionen förutsattes — för framtiden större uppmärksamhet skulle ägnas åt att undvika olägenheter av detta slag, torde dessa dock i huvudsak komma att i praktiken kvarstå. Och härigenom förringas enligt utskottets mening i väsentlig grad den överlägsenhet i skogligt hånseende, som lappmarkslagen, på sätt gjorts gällande, skulle äga framför den allmänna skogsvårdslagen.

Vid överbägande av de skäl, som anförts för och emot en inskränkning av lappmarkslagens giltighetsområde, har alltså utskottet ansett sig i princip böra ansluta sig till den ståndpunkten, att en sådan inskränkning bör äga rum där hinder från skogsbiologisk synpunkt icke möter. Utskottet får här erinra, att någon närmare undersökning — såsom av 1923 års riksdag ifrågasatts — vilka skogar under lappmarkslagen som äro att hänföra till den ena eller andra kategorien icke kommit till stånd med hänsyn till Kungl. Maj:ts principiella ståndpunkt till den omhandlade frågan. Det torde emellertid få anses såsom ostridigt, att de i Norrlands kustland och Jämtlands län belägna skogarna, vilka ligga spridda bland skogar under skogsvårdslagen, äro av dylik beskaffenhet. — Möjligen kan i detta avseende en viss tvekan råda i fråga om de nordligaste delarna av kustlandet, vilket även torde gälla de inom Särna och Idre socknar av Kopparbergs län belägna skogarna. Beträffande från vissa håll uttalade farhågor för att befolkningen i nu ifrågavarande trakter skulle komma att missbruka den i allmänna skogsvårdslagen medgivna fria avverkningsrätten torde det vara tillräckligt erinra om de bestämmelser, som denna lag innehåller till förhindrande av dylikt missbruk, och med avseende å förmågan att rätt tillämpa lagens bestämmelser torde goda skäl finnas för antagandet, att denna befolkning äger lika stora förutsättningar som den i de under lagen nu lydande delarna av Norrland.

Av det anförda torde framgå, att utskottet icke kan biträda Kungl. Maj:ts förslag i fråga om giltighetsområdet för en lagstiftning av ifrågavarande art utan anser utskottet i stället, att efter verkställd erforderlig utredning förslag bör föreläggas riksdagen om överförande till skogsvårdslagen av nu berörda under lappmarkslagen lydande skogar eventuellt med den begränsning, som kan påkallas med hänsyn till ovan antydda tveksamhet i fråga om vissa av dessa skogar.»

För vår del kunna vi emellertid icke finna, att de uti ovan omförmälda utskottsutlåtande antydda skogsbiologiska skiljaktigheterna mellan å ena sidan de s. k. ströhemmanen och å den andra skattehemmansskogarna i Särna och Idre socknar i verkligheten förefinnas. Enligt i tidskriften »Skogen» år 1927 publicerade resultat från riksskogstaxeringen, avsedda att läggas till grund vid 1928 års allmänna fastighetstaxering, utgjorde den s. k. fastighetstaxeringsboniteten, utgörande en mätare på skogsmarkens av

geologiska, biologiska och klimatologiska faktorer betingade virkesproducerande förmåga, för Norrbottens läns kustland i sin helhet i genomsnitt 1,7 kbm men för Särna och Idre socknar blott 1,3. Nu upptaga emellertid skattehemmansskogarna i dessa båda socknar endast 23 procent av den totala produktiva skogsmarken därstädes, under det resten — 77 procent — utgöres av besparings-skogen och allmänna skogar. En flyktig blick på en lantmäterikarta över socknarna i fråga visar genast, att skattehemmansskogarna utskiftats efter älvdalarna, d. v. s. inom de mest produktiva och bördiga delarna av skogsområdet, under det att besparings-skogen och i synnerhet de stora kronoparkerna utlagts å de högre belägna markerna av lägre bonitet. De allmänna skogarna utgöra, kan man säga, för skattehemmansskogarna en skyddande gördel eller mur av mäktig beskaffenhet mot de högbelägna fjälltrakterna. På dessa grunder hava skattehemmansskogarna i Särna och Idre i medeltal en avsevärt högre markbonitet än såväl besparings-skogen som i synnerhet kronoparkerna. Hemmansskogarna i Särna socken hava enligt en verkställd, särskild beräkning å ett större antal, inalles 8 462 hektar kringspredda skogsskiften en medelbonitet enligt samma terminologi som riksskogstaxeringens uppgående till för Särna socken 1,7 å 1,8 kbm och för Idre socken till 1,5 eller i medeltal 1,65 kbm. Denna sista bonitetssiffra är av samma storleksordning som motsvarande i Norrbottens kustland och avsevärt högre än markboniteten å de norr och öster om Särna och Idre socknar belägna, under allmänna skogsvårdslagen lydande skogarna å höjdlägena i Härjeådalen, där medelboniteten å motsvarande enskilda skogar icke torde uppgå till mera än 1,4 kbm.

Riksskogstaxeringsnämnden uppgiver vidare för hela Särna- och Idreområdet följande sammansättning av barrskogsförrådet å den produktiva skogsmarken:

Utvecklingsbar skog	19 %
Mogen »	55 %
Övermogen och skadad skog	26 %

Motsvarande siffror äro å samma 8 462 hektar skattehemmansskogar i Särna och Idre socknar som ovan:

Utvecklingsbar skog	22 %
Mogen »	49 %
Övermogen och skadad skog	29 %

För Norrbottens läns hela kustland är enligt riksskogstaxeringsnämnden motsvarande fördelning följande:

Utvecklingsbar skog	50 %
Mogen »	34 %
Övermogen och skadad skog	16 %

Skattehemmansskogarna i Särna och Idre socknar äro, som framgår av dessa siffror, i lika hög grad som de allmänna skogarna därstädes och i betydligt högre grad än skogarna i Norrbottens kustland i allra största behov av omfattande skogsvårdande avverkningar, ägnade å ena sidan att påskynda och förbjälpa föryngringen och å den andra att tillvarataga den övermogna och skadade skogen, innan densamma så nedgått i värde, att en avverkning icke bliver ekonomiskt lönande. Betecknande är att staten i dessa trakter tillgodosett dessa synpunkter i fråga om skogsvården och följaktligen visat skattehemmansägarna vägen. Härom vittna de senare årens stora avverkningar av gammal och övermogen skog å de stora kronoparkerna samt de stora utbuden härav å auktionerna. Denna första genomrensning av kronoskogarna torde emellertid inom några år vara avslutad, varefter avverkningsbeloppen därstädes otvivelaktigt komma att nedgå.

Ur den enskildes synpunkt är det emellertid betydande värden, som vänta på att frigöras, därest en mera modern och ändamålsenlig skogslagstiftning införes å skattehemmansskogarna i dessa trakter. Enligt vår mening torde man emellertid ej behöva befara, att skogarnas överflyttande till skogsvårdslagen skall komma att medföra några ödesdigra verkningar för skogskapitalets bestånd. Erfarenheten från de i samma landsdelar belägna skogar, som hittills lytt under denna lag, har icke givit anledning till dylika farhågor. Visserligen kan man förvänta, att från skattehemmanen i Särna och Idre socknar, vilka som av ovannämnda siffror framgår, måste sägas hava riklig tillgång på äldre skog, väsentligt ökade avverkningar komma att företagas under en tidsperiod framåt, men man torde ej behöva befara, att dessa ökade avverkningar skola hava märkbart inflytande på virkesmarknaden. Emot en dylik farhåga torde vara tillräckligt att peka på, att de skogsområden, varom nu är fråga, hava så relativt liten omfattning, att den ökning i virkestillgången, som därav kan framkomma, ej gärna kan utöva någon inverkan på marknadspriset. Om man räknar så högt som en tredubbling av den nuvarande avverkningen å skattehemmansskogarna i Särna och Idre socknar, skulle en sådan åtgärd betyda en ökad virkestillsläppning från dessa skogar årligen uppgående till omkring 100 000 kbm, motsvarande en beräknad ökning av omkring 150 000 st. timmer samt 60 000 kbm löst mått sulfit-, sulfat- och kolvedsvirke om året. Dessa siffror äro små i jämförelse med det totala rundvirkesbehovet för de industrier, som hämta sina råvaror från Dalälvarnas flodområde.

Då vi ansett oss kunna gå in för ett förslag om en utvidgning av 1923 års skogsvårdslag att även omfatta skattehemmansskogarna i Särna och Idre socknar, stödja vi oss på den betryggande erfarenhet, som numera föreligger om nämnda lags verkningar. Det måste nämligen anses till fullo ådagalagt, att den allmänna skogsvårdslagen utrustat den övervakande myndigheten, skogsvårdsstyrelserna, med tillräckliga maktmedel att förhindra skogsskövling och att, om så skulle erfordras, framtvinga de skogs-

vårdande åtgärder, som kunna visa sig nödvändiga för skogarnas reproduktion efter företagna avverkningar. Man kan vidare ej bortse från betydelsen av den i lagens anda framarbetade frivilliga samverkan mellan Skogsvårdsstyrelsen och skogsägarna och i det i samband därmed hos befolkningen framkallade ökade intresset för skogarnas vård, vilket skogliga intresse yttrar sig dels däri, att skogsägarna i allt större utsträckning begära Skogsvårdsstyrelsens råd och biträde vid utstämpling för avverkning, dels ock däri att arbeten för produktionens höjande, såsom genom dikning av försumpade marker, beståndsvårdande röjningar m. m. nått en betydande omfattning i de delar av länet, där skogarna lyda under allmänna skogsvårdslagen. I detta frivilliga och förtroendefulla samarbete mellan skogsägarna och Skogsvårdsstyrelsen har man enligt vår mening att finna den säkraste grunden för ett ökat skogsvårdsintresse och därmed förbättrad skogsvård å de enskilda skogarna härstädes.

Vad angår den tidpunkt, från vilken allmänna skogsvårdslagen bör vinna tillämpning å skattehemmansskogarna i Särna och Idre socknar, anse vi denna böra sättas till den 1 maj 1932. Tidpunkten den 1 maj har valts, enär vid denna tid ett visst stillestånd i arbetet i skogarna föreligger.

Under åberopande av ovanstående hemställas,

att riksdagen måtte besluta, att oberoende av den nu pågående utredningen rörande ifrågasatt ändrad lagstiftning för de under lappmarkslagen lydande skogarna från och med den 1 maj 1932 eller, om denna tidpunkt icke anses lämplig, på tid som Kungl. Maj:t finner gott bestämma, hänföra enskildas skogar i Särna och Idre socknar i Kopparbergs län under 1923 års allmänna skogsvårdslag och att sålunda den s. k. lappmarkslagen för nämnda skogar må upphöra att äga tillämpning.

Därest riksdagen icke anser sig kunna omedelbart bifalla detta förslag hemställas vördsamt,

att riksdagen måtte uppdraga åt utredningssakkunniga för lappmarksskogarna att närmare utreda frågan om enskildas skogars i Särna och Idre socknar skiljande från att i skogligt avseende sortera under samma lagstiftning som lappmarksskogarna i övrigt och att till 1932 års riksdag framlägga förslag härom.

Stockholm den 22 januari 1931.

Evald Ericsson
i Sörsjön.

I motionens syfte instämmer:

A. Olsson
i Mora.

Till Konungen.

Undertecknade jordägare inom Särna och Idre socknar av Kopparbergs län tillåta sig härmed i underdånighet framhålla vissa synpunkter och önskemål beträffande det utsyningstvång, som är i gällande lag stadgat för disponerande av våra därutinnan med vissa lappmarker likställda skogar, ävensom hemställa, att de av oss sålunda framförda synpunkterna och önskemålen måtte upptagas till nådigt beaktande vid förberedandet av den proposition angående ändring av den s. k. lappmarkslagstiftningen, som i sinom tid torde komma att av Eders Kungl. Maj:t till riksdagen avlätas.

Enligt vårt förmenande innebär det för enskildas skogar inom Särna och Idre socknar gällande utsyningstvånget, sådant det är i lag stadgat och i praktiken tillämpas, en mindre rättvis samt för skogsägarna betungande och förlustbringande inskränkning i deras ägande- och dispositionsrätt till sina skogar.

I förstnämnda hänseende måste det framstå såsom anmärkningsvärt, att det utom områdena för de egentliga lappmarkerna i Norrbotten och Västerbotten är endast våra socknars skogar, som äro stående under lappmarkslagen. Äro då vi mindre än andra skogsägare skickade att med de inskränkningar beträffande skogarnas disponerande och vård, vilka inrymmas i den allmänna skogsvårdslagen ävensom skyddsskogslagen, bruka och vårda våra skogar? Eller äro våra skogar till sin naturliga beskaffenhet så skiljaktiga från de skogar, vilka äro belägna norr eller söder om desamma, men, oaktat de äro belägna på enahanda eller högre höjdläge, lämnats fria från annat utsyningstvång än det, som må sammanhånga med deras eventuella inordnande bland skyddsskogar?

Oss vill det synas, som om våra skogars läggande under lappmarkslagen mest varit beroende på tiden för påbörjandet av det våra socknar övergångna storskiftet. Även om det vid tiden för avslutandet av de därpå följande åbodelningarna av skogsmarkerna, således för i allmänhet cirka 35 år sedan, skulle kunnat befaras, att skogsägarna, därest de då erhållit fri dispositionsrätt till sina skogar, skulle missbrukat denna till företagande av kalavverkning eller annan överavverkning, är en sådan påföljd av skogarnas lösgörande från lappmarkslagstiftningen numera icke att befara. Icke heller skulle på grund därav tillämpandet på skogarna av rationell skogsvård mer än nu underlåtas. Enligt vårt förmenande skulle i sistnämnda hänseende förhållandet bliva det motsatta. Redan tillvaron av den allmänna skogsvårdslagen utgör ett verksamt korrektiv i detta hänseende. Upplysningen angående skogsvårdens betydelse för skogens värde är numera utbredd även i våra bygder. Vi hava varit i tillfälle att iakttaga, huru ägarne av skogar inom närbelägna socknar vårda dessa och därigenom ernå förhöjda värden å skogarna. Medan man under nuvarande förhållanden kan utan överdrift säga, att rationell skogsvård endast undantagsvis kommer till tillämpning inom våra skogar, enär statens skogstjänstemän sakna tid och jämväl intresse att leda och övervaka skogsvården utom de skogar, vilka stå under deras direkta förvaltning, skulle med all säkerhet ett överlämnande av de enskildas skogar till vårdande av ägarne under kontroll av skogsvårdsstyrelsens tjänstemän säkerligen medföra, att skogarna blevo omsorgsfullt och väl vårdade.

För det fall och i den mån skogarna inom Särna och Idre socknar må på grund av höjdläge eller av annan anledning vara att hänföra till svår-föryngrade skogar, finnes, om skogarna frigöras från lappmarkslagen och därmed läggas under tillämpning av den allmänna skogsvårdslagen, utväg beredd att genom skogarnas förklarande för svår-föryngrade med därav följande utsyningstvång enligt denna lag tillförsäkra dem det skydd för olämplig avverkning och den trygghet för återväxt, utsyningarna enligt lappmarkslagen äro avsedda att tillgodose, utan att utsyningarna komma att utgöras av de enligt lappmarkslagen såsom regel föreskrivna och schablonmässigt tillämpade s. k. 3-årsutsyningarna.

Vi tveka icke att beteckna dessa 3-årsutsyningar såsom för oss skogs-ägare mycket förlustbringande. De utsynade virkeskvantiteterna bliva i allmänhet så små, att det med hänsyn till deras spridda läge och till med deras tillgodogörande förenade avverkningskostnader möter stora svårigheter att ekonomiskt avsätta stämplingarna. Med den begränsning av möjligheterna för skogsägarna att inverka på tidpunkterna för skeende avverkningar, som följer av årsutsyningarna, blir det för dem omöjligt att begagna sig av konjunkturerna för skogsprodukter, något varom vi under de senare åren haft bitter erfarenhet. Den större delen av socknarnas skogsareal är nu bevuxen med övermogen och skadad skog, som på grund av de vid årsutsyningarna medgivna, relativt små avverkningskvantiteterna bringas att kvarstå under så lång tid, att stånds-kogen ytterligare försämras och vid kommande avverkningar befinnes hava än mera och i mycket avsevärd mån minskats i värde. Exempel på dylik kvalitéförsämring förekomma dagligen.

Vi tro oss icke göra oss skyldiga till överdrift, då vi framhålla såsom vår åsikt, att det å våra skogar vilande utsyningstvånget är ägnat att minska värdet å våra fastigheter med c:a 50 %, detta vare sig man härmed avser de köpeskillingar, vilka kunna uppnås vid försäljning av fastigheterna i deras helhet, eller de köpeskillingsbelopp, vilka kunna betingas vid avyttrande av utstämplat virke. Såsom ett betydelsefullt tecken i detta avseende må antecknas, att vissa av de trävarubolag, vilka eljest uppköpa virke inom övriga i övre Dalarna belägna socknar, aldrig spekulera på inköp av utstämplat virke å enskilda skogar inom Särna och Idre.

På grund av vad vi ovan anfört våga vi i underdånighet anhålla, att Eders Kungl. Maj:t behagade vidtaga åtgärder för lösgörande av våra skogar från lappmarkslagen, för deras befriande från annat utsyningstvång än det som må sammanhänga med ett eventuellt förklarande av skogarna för skydds-skogar eller svår-föryngrade skogar, eller, om detta icke skulle kunna anses förtjänt av nådigt bifall, för mildrande i betydande mån av det för våra skogar nu stadgade och tillämpade utsyningstvång.

Underdånigst.

(Underskrifter).

Bilaga 2.

Till Länsstyrelsen i Kopparbergs län,

Falun.

Med anledning av Länsstyrelsens kungörelse n:r 196 av den 19. december 1928, därigenom vederbörande kommuner och enskilda skogsägare bli-

vit satta i tillfälle att avgiva yttrande över av 1927 års skogssakkunniga för lappmarken framlagt förslag till förordning om inskränkning i tillämpningen av Kungl. förordningen den 18 juni 1915 angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, få undertecknade i egenskap av utsedda, att företräda skattehemmansägarna i Särna och Idre socknar i vad det rör framställning om befrielse från våra skogar åvilande utsyningstvång, som yttrande till det av skogssakkunniga avgivna förslaget vördsamt anföra.

Vi anhålla om, att oförbehållsamt få instämna med de sakkunniga i fråga om de motiv, som i det föreliggande förslaget framlagts och anses berättiga till ett överförande av skogarna å de så kallade ströhemmanen inom Västernorrlands och Jämtlands län samt Västerbottens och Norrbottens läns kustland från lappmarkslagens tillämpningsområde till 1923 års allmänna skogsvårdslag.

Då de sakkunniga med sitt förslag gått in för en utvidgning av giltighetsområdet för 1923 års skogsvårdslag, därvid de stödjade sig på den betryggande erfarenhet, som numera föreligger om nämnda lags verkningar, måste det tillfullo anses ådagalagt, vilket även framhålles i de sakkunnigas motivering, att skogsvårdslagen utrustat den överbakande myndigheten, skogsvårdsstyrelsen, med tillräckliga maktmedel att förhindra skogsskövling och att framtinga de skogsvårdsåtgärder, som kunna erfordras för betryggande av skogarnas reproduktion efter företagna avverkningar, må anföras: På grund av vunnit erfarenhet våga vi påstå att den för bland annat även Särna och Idre socknar nu gällande lappmarkslagen med dess tillämpning icke är en praktisk, effektiv och verklig skogsvårdslag. En revision av nu gällande lappmarkslag med eventuella uppmjukningar skulle med all sannolikhet ur privat- och nationalekonomisk synpunkt icke heller komma att taga den önskvärda hänsyn till våra skogars verkliga produktionsförmåga, som 1923 års allmänna skogsvårdslag på ett för kommuner, skogsägare och framförallt för våra skogars framtida utveckling så lyckligt och gagnande sätt gör.

I det frivilliga förtroendefulla samarbetet mellan skogsägarna och skogsvårdsstyrelserna, som skogsvårdslagen förutsätter, har man att finna den säkraste grunden för ett ökat skogsvårdsintresse och därmed förbättrad skogsvård å de enskildas skogar. Ett fortsatt kvarhållande däremot av de enskilda skogarna inom Särna och Idre under nu gällande utsyningstvång, skulle otvivelaktigt, efter de strävanden, som av skogsägarna gjorts för befrielse från sagda tvång, komma att verka det rakt motsatta mot vad här ovan anförts för skogar under 1923 års skogslag.

På grund av vad här ovan anförts, få vi vördsamt hemställa, att Länsstyrelsen måtte biträda våra önskemål, nämligen, att lappmarkslagen för de under nämnda lag lydande skogar inom Särna och Idre socknar måtte upphävas och ersättas med 1923 års allmänna skogsvårdslag, varvid dock möjligen vissa arealer skulle komma att bli förklarade som »svårför-yngrad mark», samt att, på grund av dels Särna- och Idreskogarnas från de egentliga lappmarkskogarna så betydligt avskilda, sydligare läge samt dels desammas minimala areal ($\frac{1}{27}$ av de egentliga lappmarkskogarnas och $\frac{1}{4}$ av ströhemmanens sammanlagda areal), frågan om lappmarkslagens upphävande inom nämnda socknar om möjligt måtte komma till avgörande samtidigt med frågan om lagens upphävande rörande ströhemmanen.

(Underskrifter).

Bilaga 3.

Försök till beräkning av huvudavverkningen för barrskogen inom Särna och Idre socknar.

Upprättad på uppdrag av enskilda skogsägare i Särna och Idre socknar av Magnus Nordquist.

Riksskogstaxeringen uppgiver för Särna- Idreområdet en fastighetstaxeringsbonitet om i medeltal 1,3. Häremot torde svara en normal omloppstid av 140 år. Barrskogsmassan uppgives till 51 kbm pr hektar på bark, varav

utvecklingsbar skog.....	19 %	eller	9,7 kbm
mogen »	55 %	»	28,0 »
övermogen och skadad skog.....	26 %	»	13,3 »
			S:a 51 kbm

Av den utvecklingsbara skogen anser jag (såsom i lappmarken) 0,6 à 0,7 % utgöras av skog i I. och II. åldersklasserna. Enligt kungl. domänstyrelsens avverkningsformel skall skog yngre än $\frac{1}{4}$ av omloppstiden, d. v. s. $\frac{140}{4}$ eller 35 år, icke ingå i den utvecklingsbara skogens kubikmassa vid avverkningsberäkningen. Denna skog beräknar jag utgöra 0,6 % av 51 kbm eller 0,3 kbm.

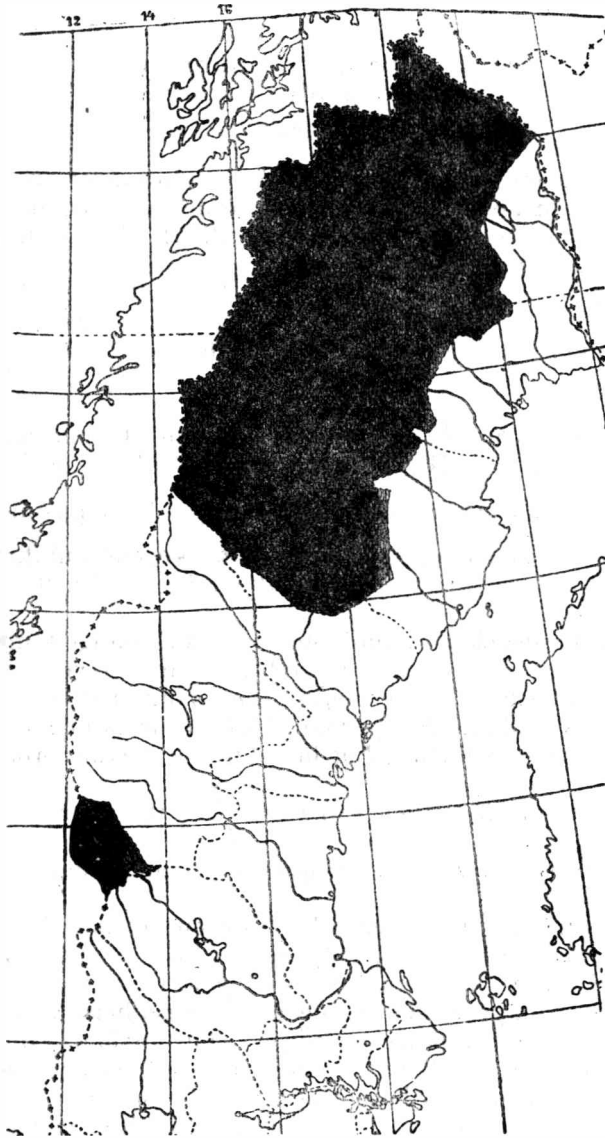
Under första tredjedelen av omloppstiden skall enligt kungl. domänstyrelsens avverkningsformel såsom huvudavverkning avverkas all vid taxeringen befintlig mogen och övermogen skog samt hälften av den utvecklingsbara skogens kubikmassa, sedan härifrån frändragits skog av lägre ålder än $\frac{1}{4}$ av omloppstiden. Jag får alltså pr hektar prod. skogsmark:

På $\frac{140}{3}$ år skall avverkas: $28,0 - 13,3 - \frac{9 \cdot 7}{2} = 0,3$ eller 45,85 kbm eller

årligen 0,98 kbm pr hektar prod. skogsmark, utgörande 1,92 % av virkesförrådet.

Riksskogstaxeringen uppgiver en tillväxtprocent för barrskogen inom bark å den produktiva skogsmarken, uppgående till 1,38 % av virkesförrådet. Detta procenttal torde lämpligen även kunna användas på bark. Däremot hava särskilda tillväxtprocenter för de olika mogenhetsklasserna ännu icke kunnat erhållas från riksskogstaxeringen. Jag använder mig i stället av de siffror härom, som framkommit vid den för ett par år sedan verkställda nyindelningen av socknarnas besparingsskog efter en mindre korrektion av desamma. Medeltillväxtprocenten för Särna och Idre socknars besparingsskog uppgick enligt nämnda indelning till 1,60 %, således något högre än riksskogstaxeringens, som utgjorde 1,38 %. Korrigering av de vid besparingsskogens indelning framkomna tillväxtprocenterna, resp. 3,00, 1,30 och 0,87 % för utvecklingsbar, mogen och övermogen skog verkställer jag nu med $\frac{1,38}{1,60}$, varigenom följande sannolika tillväxtprocenter för Särna och Idre socknar i sin helhet framkomma, nämligen

för utvecklingsbar skog.....	2,59 %
» mogen »	1,12 %
» övermogen »	0,75 % eller
i medeltal	1,38 %.

Den årliga massatillväxten pr hektar bliver följaktligen:

för utvecklingsbar skog	0,25	kbm,
» mogen »	0,31	»
» övermogen »	0,10	» eller

S:a 0,66 kbm.

Under ovanstående förutsättningar skulle, därest huvudavverkningen koncentreras enbart till den övermogna skogen, denna komma att räcka uti minst 15 år samt den mogna och övermogna uti minst 73 år. Då emellertid en mängd skog på grund av hög ålder är på väg att övergå från ett

moget stadium till ett övermoget, torde man allraminst böra räkna med att övermogen skog finnes att avverka under ett 20-tal år framåt, under förutsättning av att uttaget begränsas till ovan beräknade. En realisations-tid av 40 år torde emellertid få anses fullt tillräcklig för den mogna och övermogna skogen. Detta skulle betyda, att den huvudavverknings-siffra, som framkommer enligt kungl. domänstyrelsens formel, bör i runt tal fördubblas. En för skogarna i fråga som genomsnitt beräknad normal huvudavverkning av 2 kbm pr år och hektar produktiv mark torde sålunda icke få anses oskäligen.

Bilaga 4.

Till Konungen.

Såsom anbefallt utlåtande över förslag till förordning om inskränkning i tillämpningen av kungl. förordningen den 18 juni 1915 angående utsynning av viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden får länsstyrelsen i Kopparbergs län med överlämnande av yttranden från Kopparbergs läns landstings förvaltningsutskott, Kopparbergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län samt skattehemmansägarna i Särna och Idre socknar för egen del anföra följande.

Enligt länsstyrelsens uppfattning bör ett överförande av skogarna inom Särna och Idre socknar från lappmarkslagen icke medföra någon risk för försämrade skogsvård i dessa skogar och icke heller för ett förödande av skogskapitalet. I stället talar mycket för att ett sådant överförande kommer att stimulera de enskilda skogsägarnas intresse för en förbättrad skogsvård.

Då stora skogs- och fjällområden belägna norr om motsvarande områden i Särna och Idre socknar, men söder om de egentliga lappmarksskogarna höra under skogsvårdslagen, anser sig länsstyrelsen böra hemställa, att de för närvarande under lappmarkslagen hörande skogarna inom Särna och Idre socknar jämväl undantagas från lappmarkslagens giltighetsområde.

I övrigt har länsstyrelsen icke något att erinra beträffande förevarande författningsförslag.

Falun i landskansliet den 1 februari 1929.

Underdånigst

På länsstyrelsens vägnar:

John Fahlroth.

René Ahrenberg.

Vidimeras:

John Norling.

Eric Carlström.

Rätt avskrivet intyga:

Filip Eriksson.

Nils Herlund.